

AUDITORLIK FIRMALARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Bobonarova Kamola

"TIQXMMI" Milliy tadqiqot universiteti

"Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit" yo'nalishi

3-bosqich doktoranti

ORCID: 0009-0008-7480-1501

DIRECTIONS FOR IMPROVING INTERNAL QUALITY CONTROL STANDARDS IN AUDIT FIRMS

Bobonarova Kamola

National Research University "TIAME"

Specialty: Accounting, Economic Analysis and Audit

3rd-year Doctoral Student

ORCID: 0009-0008-7480-1501

Annotatsiya: Mazkur maqolada auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish masalasi ilmiy-amaliy jihatdan o'rganilgan. Bugungi kunda moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi, auditorlik xulosalarining asoslanganligi va auditorlik xizmatlari bozorida ishonch muhitini shakllantirish bevosita auditorlik tashkilotlarida yo'lga qo'yilgan ichki standartlar sifati bilan bog'liqdir. Tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekistonda auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash va ularni xalqaro sifat boshqaruvi talablariga moslashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, hujjatlar tahlili, umumlashtirish va mantiqiy xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi. Maqolada auditorlik firmalarida mijozni qabul qilish, auditni rejalashtirish, risklarni baholash, auditorlik dalillarini yig'ish, ishchi hujjatlarni rasmiylashtirish va ichki monitoring jarayonlari sifat nazorati nuqtayi nazaridan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ichki standartlar faqat rasmiy hujjat sifatida emas, balki audit jarayonining barcha bosqichlarida sifatni ta'minlaydigan amaliy boshqaruv mexanizmi

sifatida shakllantirilishi zarur. Xulosa sifatida auditorlik firmalarida riskka asoslangan sifat nazorati tizimini kuchaytirish, xodimlar mas'uliyatini aniq belgilash, audit hujjatlarini yuritish bo'yicha yagona talablarni joriy etish va ichki monitoringni muntazam amalga oshirish auditorlik xizmatlari sifatini oshirishga xizmat qilishi asoslab berildi.

Kalit so'zlar: auditorlik firmalari, ichki standartlar, sifat nazorati, audit sifati, riskka asoslangan yondashuv, ichki monitoring, auditorlik xulosasi.

Abstract: This article examines the issue of improving internal quality control standards in audit firms. In modern conditions, the reliability of financial statements, the validity of audit opinions and the development of trust in the audit services market are directly related to the quality of internal standards established within audit organizations. The aim of the study is to identify the main directions for improving internal quality control standards in audit firms in Uzbekistan and to develop scientific and practical recommendations for adapting them to international quality management requirements. The research uses methods of systematic analysis, comparative analysis, document analysis, generalization and logical

reasoning. The article analyzes client acceptance, audit planning, risk assessment, collection of audit evidence, preparation of working papers and internal monitoring processes from the perspective of quality control. The results of the study show that internal standards should be viewed not merely as formal documents, but as a practical management mechanism that ensures quality at all stages of the audit process. In conclusion, it is substantiated that strengthening a risk-based quality control system, clearly defining employee responsibilities, introducing unified requirements for audit documentation and conducting regular internal monitoring contribute to improving the quality of audit services.

Keywords: *audit firms, internal standards, quality control, audit quality, risk-based approach, internal monitoring, audit opinion.*

Kirish.

Bugungi kunda auditorlik xizmatlari bozorining rivojlanishi, moliyaviy hisobotlar shaffofligini ta'minlash va xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatiga bo'lgan ishonchni oshirishda auditorlik firmalari faoliyatining sifat darajasi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Audit natijalarining ishonchliligi faqat auditorning kasbiy bilim va tajribasiga emas, balki auditorlik tashkiloti ichida yo'lga qo'yilgan ichki standartlar, sifat nazorati tartiblari, tekshiruv jarayonlarining yagona uslubiy asosda tashkil etilishi va xodimlar mas'uliyatining aniq belgilanishiga ham bevosita bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonunida auditorlik faoliyatini tartibga solish, auditorlarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini saqlab borishi hamda sifatli auditorlik xizmatlarini ko'rsatishi zarurligi belgilangan [1].

Auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish

masalasi xalqaro amaliyotda ham dolzarb hisoblanadi. Xususan, Xalqaro audit va ishonch bildirish standartlari kengashi tomonidan qabul qilingan ISQM 1 standarti auditorlik firmalari uchun sifatni boshqarish tizimini shakllantirish, risklarni baholash, rahbariyat mas'uliyati, axloqiy talablar, resurslar, axborot almashinuvi va monitoring jarayonlarini tizimli ravishda tashkil etishni nazarda tutadi [2]. Bu esa ichki standartlarni oddiy rasmiy hujjatlar to'plami sifatida emas, balki audit sifatini doimiy ta'minlovchi, xavflarni oldindan aniqlovchi va kamchiliklarni bartaraf etishga xizmat qiluvchi amaliy boshqaruv mexanizmi sifatida ko'rish zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekistonda auditorlik firmalari faoliyatini takomillashtirish jarayonida ichki standartlarning yagona yondashuv asosida ishlab chiqilishi, ularning xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirilishi va amaliyotga to'liq joriy etilishi muhim ilmiy-amaliy vazifalardan biri hisoblanadi. Amaliyotda ayrim auditorlik tashkilotlarida ichki sifat nazorati jarayonlari yetarlicha tizimlashmagani, audit hujjatlarini rasmiylashtirish, mijozni qabul qilish, risklarni baholash, auditorlik dalillarini to'plash va yakuniy xulosa tayyorlashda ichki tartiblar har doim ham aniq belgilanmagani kuzatiladi. Bu holat audit natijalarining sifatini pasaytirishi, auditorlik xulosasining ishonchliligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi hamda auditorlik firmasining bozordagi raqobatbardoshligini cheklashi mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlarini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun auditorlik faoliyatini tartibga soluvchi milliy qonunchilik, xalqaro sifat boshqaruvi standartlari va auditorlik tashkilotlarida ichki standartlarni qo'llash amaliyoti tahlil qilinadi. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, umumlashtirish va mantiqiy tahlil usullaridan foydalanish

maqsadga muvofiqdir. Kutilayotgan natija sifatida auditorlik firmalarida ichki standartlarni takomillashtirish, sifat nazoratini riskka asoslangan yondashuv orqali kuchaytirish va audit jarayonlarini xalqaro talablarga moslashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqiladi.

Metod

Mazkur tadqiqotda auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish, hujjatlar tahlili hamda ilmiy manbalarni kontent-tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar auditorlik firmalarida ichki standartlarning mazmunini ochib berish, ularning audit sifati bilan bog'liqligini aniqlash, sifat nazorati jarayonida mavjud muammolarni baholash va ularni takomillashtirish yo'nalishlarini asoslash imkonini berdi.

Tadqiqotda dastlab auditorlik firmalarida sifatni boshqarish tizimining mohiyati o'rganildi. Auditorlik faoliyatida sifatni boshqarish faqat bajarilgan ishni yakuniy bosqichda tekshirish bilan cheklanmaydi, balki audit jarayonining barcha bosqichlarida xavflarni oldindan aniqlash, baholash va ularga mos nazorat choralarini belgilashni talab etadi. Shu sababli mazkur maqolada ichki sifat nazorati standartlari auditorlik firmasining ichki tartib-qoidalari, audit topshiriqlarini bajarish bosqichlari, xodimlar mas'uliyati, rahbariyat nazorati, ishchi hujjatlar sifati va ichki monitoring jarayonlari bilan bog'liq yagona tizim sifatida o'rganildi [3].

Tadqiqotning keyingi bosqichida auditorlik firmalarida ichki standartlarni amaliyotga joriy etish jarayoni tahlil qilindi. Bunda mijozni qabul qilish, audit rejasini ishlab chiqish, muhimlik darajasini belgilash, risklarni baholash, auditorlik dalillarini yig'ish, ishchi hujjatlarni rasmiylashtirish,

topshiriq rahbari tomonidan nazorat qilish va yakuniy auditorlik xulosasini tayyorlash bosqichlariga alohida e'tibor qaratildi. Mazkur jarayonlarni tahlil qilish auditorlik firmasida ichki standartlar faqat rasmiy hujjat sifatida emas, balki audit sifati ta'minlaydigan amaliy boshqaruv vositasi sifatida ishlashi kerakligini ko'rsatdi.

Qiyosiy tahlil usuli yordamida auditorlik firmalarida mavjud ichki sifat nazorati tartiblari xalqaro amaliyotda qo'llanilayotgan sifatni boshqarish yondashuvlari bilan solishtirildi. Bu jarayonda ichki standartlarni takomillashtirishda riskka asoslangan yondashuvni joriy etish, sifat maqsadlarini aniq belgilash, nazorat tartiblarini audit topshirig'ining murakkabligiga moslashtirish, monitoring natijalarini muntazam baholab borish va aniqlangan kamchiliklar bo'yicha tuzatish choralarini ishlab chiqish muhim metodologik yo'nalishlar sifatida belgilandi [4]. Shuningdek, tadqiqotda umumlashtirish usuli yordamida auditorlik firmalarida ichki standartlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar shakllantirildi. Ushbu usul auditorlik tashkilotlarida sifat nazorati jarayonini alohida-alohida bosqichlar majmui sifatida emas, balki o'zaro bog'liq va uzluksiz boshqaruv tizimi sifatida baholash imkonini berdi. Natijada ichki standartlarni takomillashtirish auditorlik xizmatlari sifatini oshirish, auditorlik xulosalarining ishonchligini mustahkamlash, audit jarayonida xatoliklar va subyektiv yondashuvlarni kamaytirish hamda auditorlik firmalarining bozordagi raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qilishi asoslab berildi.

Tahlil va natijalar.

Tadqiqot davomida auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish masalasi audit jarayonining asosiy bosqichlari bilan bog'liq holda tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, auditorlik firmasida ichki standartlarning

mavjudligi audit sifatini ta'minlash uchun yetarli shart emas. Ularning amaliy ishlashi, ya'ni har bir audit topshirig'ida aniq qo'llanishi, xodimlar tomonidan bajarilishi, rahbariyat tomonidan nazorat qilinishi va doimiy ravishda yangilanib borilishi muhim hisoblanadi. Audit sifatiga ta'sir qiluvchi omillar auditorning kasbiy malakasi, mustaqilligi, audit firmasining ichki nazorat tizimi, mijoz faoliyatining murakkabligi va bozor talablari bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu omillarni ichki standartlarda aniq aks ettirish zarur [5].

Auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini tahlil qilishda bir nechta

muhim yo'nalishlar ajratib ko'rsatildi. Birinchidan, mijozni qabul qilish va u bilan hamkorlikni davom ettirish tartibi aniq mezonlar asosida belgilanishi kerak. Chunki moliyaviy holati murakkab, huquqiy xavfi yuqori yoki shaffofligi past bo'lgan mijozlar bilan ishlash auditorlik firmasi uchun sifat xavfini oshiradi. Ikkinchidan, auditni rejalashtirish bosqichida risklarni baholash ichki standartlarda alohida tartib sifatida mustahkamlanishi lozim. Uchinchidan, auditorlik dalillarini yig'ish va ishchi hujjatlarni rasmiylashtirish bo'yicha yagona talablarning mavjudligi audit natijalarining ishonchligini oshiradi.

1-jadval.

Auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish bo'yicha tahliliy natijalar

Tahlil yo'nalishi	Aniqlangan muammo	Takomillashtirish yo'li	Kutiladigan natija
Mijozni qabul qilish tartibi	Mijozning moliyaviy, huquqiy va reputatsion xavflari har doim ham chuqur baholanmaydi	Mijozni qabul qilish bo'yicha risk mezonlarini ichki standartga kiritish	Sifat xavfi yuqori bo'lgan mijozlar bilan ishlashda ehtiyotkorlik kuchayadi
Auditni rejalashtirish	Audit rejasi ayrim hollarda umumiy shaklda tuziladi	Har bir topshiriq uchun riskka asoslangan audit rejasini ishlab chiqish	Audit jarayoni aniq, maqsadli va samarali tashkil etiladi
Auditorlik dalillarini yig'ish	Dalillar yetarliligi va ishonchligi bo'yicha yagona talablar to'liq belgilanmagan	Auditorlik dalillarini baholash mezonlarini ichki standartlarda belgilash	Auditorlik xulosasining asoslanganlik darajasi oshadi
Ishchi hujjatlarni rasmiylashtirish	Hujjatlarni yuritishda turlicha yondashuvlar uchraydi	Ishchi hujjatlar shakli va tarkibi bo'yicha yagona namunalarni joriy etish	Audit materiallarini tekshirish va qayta ko'rib chiqish osonlashadi
Ichki monitoring	Audit tugagandan keyingi sifat nazorati yetarli darajada tizimlashmagan	Ichki tekshiruv va monitoring tartibini doimiy jarayonga aylantirish	Xatolar erta aniqlanadi va keyingi auditlarda takrorlanishining oldi olinadi

Jadvaldan ko'rinadiki, auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish faqat hujjatlar sonini ko'paytirish bilan emas, balki audit jarayonidagi har bir bosqichni aniq tartibga

solish bilan bog'liqdir. Ayniqsa, mijozni qabul qilish, risklarni baholash, auditorlik dalillarini yig'ish va ishchi hujjatlarni yuritish sifat nazoratining eng muhim bo'g'inlari hisoblanadi. Ushbu bosqichlarda yagona ichki

mezonlarning bo'lishi auditorlar o'rtasida turlicha yondashuvlarning kamayishiga xizmat qiladi. Natijada auditorlik firmasi ichida sifatga nisbatan yagona talab va mas'uliyat shakllanadi.

Tahlil natijalari ichki sifat nazorati standartlarini riskka asoslangan yondashuv asosida takomillashtirish zarurligini ko'rsatdi. Zamonaviy sifat boshqaruvi yondashuvlarida auditorlik firmasi oldindan sifat maqsadlarini belgilashi, ushbu maqsadlarga erishishga to'sqinlik qiluvchi risklarni aniqlashi, ularga javob choralari ishlab chiqishi va monitoring orqali tizim samaradorligini baholab borishi lozim [6]. Shu nuqtayi nazardan, auditorlik firmalarida ichki standartlar statik hujjat sifatida emas, balki doimiy yangilanadigan boshqaruv mexanizmi sifatida qaralishi kerak. Umuman olganda, tadqiqot natijalari auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish audit xizmatlari sifatini oshirishning muhim sharti ekanini ko'rsatdi. Ichki standartlar aniq ishlab chiqilsa va amaliyotda izchil qo'llansa, auditorlik topshiriqlarini bajarish sifati oshadi, auditorlik xulosalarining ishonchligi mustahkamlanadi, xodimlar mas'uliyati kuchayadi va audit jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatoliklar kamayadi. Shu sababli O'zbekistondagi auditorlik firmalari uchun ichki standartlarni xalqaro sifat boshqaruvi talablariga moslashtirish va ularni doimiy monitoring asosida takomillashtirib borish muhim amaliy yo'nalish hisoblanadi.

Muhokama

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish masalasi faqat ichki hujjatlarni ishlab chiqish bilan cheklanmasligi kerak. Bunday standartlar audit jarayonining barcha bosqichlarini qamrab oladigan, auditorlik topshirig'i boshlanishidan yakuniy xulosa tayyorlangunga qadar yagona tartibni belgilaydigan amaliy boshqaruv mexanizmi

sifatida shakllanishi zarur. Audit sifati auditorning kasbiy salohiyati, mustaqilligi, dalillar bilan ishlash darajasi va audit jarayonida qabul qilinadigan professional qarorlar bilan chambarchas bog'liq bo'lgani sababli ichki standartlarda ushbu jihatlar aniq ifodalanishi lozim [7]. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, O'zbekistondagi auditorlik firmalari uchun ichki standartlarni takomillashtirishda eng muhim masalalardan biri audit sifatini baholash mezonlarini aniq belgilashdir. Amaliyotda audit sifati ko'pincha faqat yakuniy auditorlik xulosasi orqali baholanadi. Biroq sifatli audit natijasi faqat xulosa bilan emas, balki auditga tayyorgarlik, mijozni baholash, risklarni aniqlash, auditorlik dalillarini to'plash, ishchi hujjatlarni yuritish va ichki nazoratdan o'tkazish jarayonlari bilan ham belgilanadi. Shu sababli ichki standartlar audit sifatini "jarayon – nazorat – natija" zanjiri asosida baholashi kerak [8].

Tadqiqot natijalari ichki sifat nazorati standartlarida riskka asoslangan yondashuvni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Auditorlik firmasi har bir mijoz va har bir audit topshirig'ini bir xil tartibda emas, balki uning faoliyat turi, moliyaviy holati, huquqiy xavflari, boshqaruv tizimi va hisobotlar murakkabligidan kelib chiqib baholashi kerak. Bunday yondashuv ichki standartlarning moslashuvchanligini oshiradi va auditorlik firmalariga resurslarni eng xavfli yo'nalishlarga to'g'ri taqsimlash imkonini beradi. Natijada audit sifati faqat tekshiruv yakunida emas, balki butun jarayon davomida nazorat qilinadi [9]. Ichki standartlarni takomillashtirishda yana bir muhim jihat auditorlik firmasi xodimlari mas'uliyatini aniq taqsimlashdir. Agar audit topshirig'ida kim rejalashtirishi, kim dalillarni tekshirishi, kim ishchi hujjatlarni ko'rib chiqishi va kim yakuniy sifat nazoratini amalga oshirishi ichki standartlarda aniq belgilanmasa, audit jarayonida takrorlanishlar, xatoliklar va subyektiv qarorlar ko'payadi. Shu bois ichki

standartlar auditorlik guruhining har bir a'zosi vazifasini, topshiriq rahbari javobgarligini va ichki monitoring tartibini aniq belgilab berishi zarur.

Muhokama natijalariga ko'ra, auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlari muntazam yangilanib boradigan tizim bo'lishi kerak. Chunki moliyaviy hisobot standartlari, soliq qonunchiligi, raqamli texnologiyalar, mijozlar faoliyatining murakkablashuvi va audit xizmatlari bozorida raqobat auditorlik firmalaridan doimiy moslashuvni talab qiladi. Ichki standartlar o'z vaqtida qayta ko'rib chiqilmasa, ular amaliy ehtiyojlardan orqada qoladi va audit sifatini oshirish o'rniga rasmiy hujjat vazifasigina bajarib qoladi. Shu sababli har bir auditorlik firmasida ichki standartlarni monitoring qilish, aniqlangan kamchiliklarni tahlil qilish va tuzatish choralari belgilash bo'yicha alohida tartib joriy etilishi maqsadga muvofiqdir [10].

Auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish audit xizmatlari bozorida ishonchni oshirish, auditorlik xulosalarining asoslanganligini kuchaytirish va auditorlik tashkilotlarining raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Buning uchun ichki standartlar xalqaro yondashuvlarga mos, amaliyotda ishlaydigan, risklarni hisobga oladigan va har bir audit topshirig'ida sifatni ta'minlashga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Shu jihatdan, O'zbekiston auditorlik firmalari uchun ichki standartlarni oddiy ichki yo'riqnoma sifatida emas, balki audit sifatini boshqarishning asosiy mexanizmi sifatida takomillashtirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Xulosa va takliflar

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish audit xizmatlari sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Auditorlik faoliyatida sifat faqat yakuniy auditorlik

xulosasining to'g'ri tuzilishi bilan emas, balki audit jarayonining barcha bosqichlari — mijozni qabul qilish, auditni rejalashtirish, risklarni baholash, auditorlik dalillarini yig'ish, ishchi hujjatlarni rasmiylashtirish, ichki monitoring va yakuniy nazorat tizimi bilan bevosita bog'liqdir. Shu sababli ichki standartlar auditorlik tashkiloti faoliyatida rasmiy hujjatlar majmui sifatida emas, balki audit sifatini boshqaruvchi amaliy mexanizm sifatida shakllantirilishi lozim.

Tadqiqot davomida auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirishda riskka asoslangan yondashuvni kuchaytirish zarurligi aniqlandi. Har bir audit topshirig'i mijoz faoliyatining xususiyati, moliyaviy holati, huquqiy xavflari, ichki nazorat tizimi va hisobotlar murakkabligidan kelib chiqib baholanishi kerak. Bunday yondashuv auditorlik firmalariga mavjud resurslardan samarali foydalanish, audit jarayonidagi asosiy xavfli yo'nalishlarni oldindan aniqlash va auditorlik xulosalarining ishonchliligini oshirish imkonini beradi. Shuningdek, ichki standartlarda auditorlik guruhi a'zolarining vazifalari, topshiriq rahbarining javobgarligi, audit hujjatlarini yuritish tartibi, dalillarni baholash mezonlari va sifat nazorati bosqichlari aniq belgilanishi zarurligi asoslandi. Agar ushbu jarayonlar ichki standartlarda yetarlicha ifodalanmasa, audit jarayonida turlicha yondashuvlar, subyektiv qarorlar, hujjatlashtirishdagi kamchiliklar va sifat nazoratining zaiflashuvi yuzaga kelishi mumkin. Shu bois ichki standartlar auditorlik firmasida yagona tartib, yagona talab va yagona mas'uliyat tizimini shakllantirishi kerak.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin. Birinchidan, auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlari xalqaro sifat boshqaruvi talablariga mos holda qayta ko'rib chiqilishi va amaliyotga moslashtirilishi lozim.

Ikkinchidan, mijozni qabul qilish va hamkorlikni davom ettirish bo'yicha alohida risk mezonlari ishlab chiqilishi kerak. Uchinchidan, auditni rejalashtirish bosqichida risklarni baholash tartibi majburiy ichki standart sifatida belgilanishi maqsadga muvofiq. To'rtinchidan, auditorlik dalillarini yig'ish va ishchi hujjatlarni rasmiylashtirish bo'yicha yagona namunaviy shakllar joriy etilishi zarur. Beshinchidan, auditorlik firmalarida ichki monitoring tizimi doimiy ishlaydigan nazorat mexanizmiga aylantirilishi kerak.

Auditorlik firmalarida ichki sifat nazorati standartlarini takomillashtirish auditorlik xizmatlari bozorida ishonchni oshirish, moliyaviy hisobotlar shaffofligini ta'minlash, auditorlik xulosalarining asoslanganligini kuchaytirish va auditorlik tashkilotlarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan, ichki standartlarni zamonaviy talablar, xalqaro amaliyot va milliy auditorlik faoliyati xususiyatlarini hisobga olgan holda muntazam yangilab borish O'zbekiston auditorlik firmalari uchun muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni: 2021-yil 25-fevraldagi O'RQ-677-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/-5307886>.
2. International Auditing and Assurance Standards Board. International Standard on Quality Management 1: Quality Management for Firms that Perform Audits or Reviews of Financial Statements, or Other Assurance or Related Services Engagements. – New York: IAASB, 2020.
3. Lubenchenko O. E., Shulha S. V., Korinko M. D. New Standards of Quality Management in Audit: The Risk-Based Approach // Statistics of Ukraine. – 2022. – № 1. – P. 117–125.
4. Murphy M. L. How to implement the risk-based quality management standards // Journal of Accountancy. – 2023.
5. Oudda M., Outellou S., Abdelbaki N. Factors Impacting Audit Quality: A Systematic Literature Review // Revue Française d'Economie et de Gestion. – 2023. – Vol. 4. – № 9. – P. 177–209.
6. Reinstein A., Akresh A., Fogarty T. J. Implementing the AICPA's New Quality Management Standards // The CPA Journal. – 2025. – January/February.
7. Francis J. R. A Framework for Understanding and Researching Audit Quality // Auditing: A Journal of Practice & Theory. – 2011. – Vol. 30. – Issue 2. – P. 125–152. – DOI: 10.2308/ajpt-50006.
8. Knechel W. R., Krishnan G. V., Pevzner M., Shefchik L. B., Velury U. K. Audit Quality: Insights from the Academic Literature // Auditing: A Journal of Practice & Theory. – 2013. – Vol. 32. – Supplement 1. – P. 385–421. – DOI: 10.2308/ajpt-50350.
9. DeFond M., Zhang J. A Review of Archival Auditing Research // Journal of Accounting and Economics. – 2014. – Vol. 58. – Issues 2–3. – P. 275–326. – DOI: 10.1016/j.jacceco.2014.09.002.
10. Christensen B. E., Glover S. M., Omer T. C., Shelley M. K. Understanding Audit Quality: Insights from Audit Professionals and Investors // Contemporary Accounting Research. – 2016. – Vol. 33. – Issue 4. – P. 1648–1684. – DOI: 10.1111/1911-3846.12212.